

**SYDNEY KUMALO EN ANDER BANTOEKUNSTENAARS
VAN TRANSVAAL**

deur

Susanna Jansen van Rensburg

Voorgelê ter vervulling van die vereistes vir die M.A. graad
in die Fakulteit Lettere en Wysbegeerte
Universiteit van Pretoria,
PRETORIA.

MAART, 1970.

INHOUDSOPGAWE

	P.
VOORWOORD	(ii)
LYS VAN AFBEELDINGS	(v)
HOOFSTUK 1 : Die eerste verskyning van individuele Bantoe-kuns in Suid-Afrika : Gerard Sekoto	1
HOOFSTUK 2 : Die Pollystraatsentrum : beginpunt van die nuwe Bantoe-kuns	6
HOOFSTUK 3 : Die eerste resultaat van die Pollystraat-onder-neming : leerlinge van die Sentrum versier Bantoe-kerke	11
HOOFSTUK 4 : Sydney Kumalo	28
HOOFSTUK 5 : Ander Bantoe-kunstenaars van Transvaal	41
A. Ezrom Legae	41
B. Lucas Sithole	45
C. Mslaba Dumile	49
D. Louis Maqhubela	54
HOOFSTUK 6 : Ander kunstenaars van Afrika	59
HOOFSTUK 7 : Slot	65
BYLAAG 1 : BIOGRAFIEë EN UITSTALLINGS	67
BYLAAG 2 : KATALOGUS	74
BIBLIOGRAFIE	105
PERSOONSINDEKS	112
SAMEVATTING IN AFRIKAANS	115
SUMMARY IN ENGLISH	117

VOORWOORD

Die titel van hierdie verhandeling was oorspronklik "Agt Bantoe-kunstenaars van Transvaal". Transvaal was die aangewese provinsie aangesien die meeste Bantoe-kunstenaars hier werksaam is. Ten tye van die aanvang van navorsingswerk was ek slegs bewus van die bestaan van Sydney Kumalo, Julian Motau en Lucas Sithole en het eers later bekend geraak met die werk van Mslaba Dumile, Ezrom Legae, Louis Maqhubela, Andrew Motjuadi, Ephraim Ngatane en andere. Na wyere kennismaking met die werk van Bantoe-kunstenaars is die verhandeling tot vyf kunstenaars beperk naamlik Dumile, Kumalo, Legae, Maqhubela en Sithole. Aangesien Kumalo die mees uitstaande kunstenaar van die groep is, het die klem hoofsaaklik na sy werk verskuif en is die titel verander na "Sydney Kumalo en ander Bantoe-kunstenaars van Transvaal". Alle navorsing oor die onderwerp is aan die einde van 1968 afgesluit. Die Bantoe-kunstenaars van Suid-Afrika is nog 'n jong en ontwikkelende groep. 'n Aanvullende studie oor hulle werk, met 'n meer uitgebreide behandeling van die Natalse Bantoe-kunstenaars sal in die toekoms noodsaaklik wees.

Publikasies oor hierdie onderwerp is baie skaars, net hier en daar bestaan 'n tydskrifartikel. Die koerantverwysings is gebruik vir biografiese besonderhede, uitstallingsdatums en datering van afgebeelde kunswerke. Die meeste inligting is deur middel van onderhoude verkry.

My dank aan mnr. A.J. Werth en die personeel van die Pretoriase Kunsmuseum vir die gebruik van hul register van koerantartikels asook vir ander hulp. Die Bantoe-kunstenaars is nie besonder volledig in kunsmuseums verteenwoordig nie. Ek was op kunshandelaars, privaat versamelaars en publieke instansies aangewese om 'n verteenwoordigende versameling van die kunswerke te kon bestudeer en fotografeer. Gevolglik wil ek 'n woord van dank betuig aan die volgende Johannesburgse kunshandelaars:

"The Gallery" (voorheen die Adler Fielding-galery),
101-galery,
Goodman-galery,
Carlton Art Centre,
Lidchi-galery,
S.A. Kunsvereniging-galery (Pretoria).

Die privaat versamelaars, van wie ek baie hulp ondervind het, en wat hul huise vir my oopgestel het, wil ek veral met dankbaarheid noem: drr. D.F. van Blerk, M. Chitters, S.W. Isroff, mnr. S. Judaken, dr. R. Levine, mevv. R. Levy, B. Meyerowitz, mnre. H. Press en K. Schwartz, Johannesburg, en mevv. Herson en Van der Merwe, Pretoria.

Ook aan die volgende instansies is ek 'n woord van dank verskuldig:

die Giorgis Trust-versameling; St. Peter-seminarie Hammanskraal; S.A.N. T.A. Charles Hurwitz Gedenkhospitaal, Baragwanath; mnr. Monty Sack, Schlesinger Organisasie, Johannesburg; United Cerebral Palsy Bantu Clinic, Baragwanath; United Tobacco Corporation, Johannesburg en mej. Cecily Sash, Beeldende Kunste Departement, Universiteit van die Witwatersrand.

Verdere inligting vir die katalogus-aanvulling is verkry met vriendelike samewerking van Hilary Beck, S.A. Nasionale Kunsmuseum, Kaapstad; mej. J. Addleson, Durban Museum en Kunsgalery; mev. Smuts, William Humphreys Kunsgalery, Kimberley en mnr. L.J. Kruger, Rembrandt-Kunsstigting, Stellenbosch.

Die volgende persone was my van hulp deur middel van korrespondensie en graag bedank en hulle: prof. dr. M. Bokhorst, S.A. Nasionale Kunsmuseum, Kaapstad; D.H.L. Butcher, Anglo American Corporation, Johannesburg; mev. H. Cobden, "The Classic"-tydskrif, Johannesburg; mev. F.R. Cowlin, Ann Bryant Kunsgalery, Oos-London; A.C. Hoffmann, Nasionale Museum, Bloemfontein; mgr. Edwin M. Kinch, Ingwavuma, Zoeloeland; mej. Antoinette de Lank, Hester Rupert Kunsmuseum, Graaff-Reinet; mej. V.T.L. Leigh, Tatham Kunsgalery, Pietermaritzburg; mev. Eleanor K. Lorimer, Koning George VI Kunsmuseum, Port Elizabeth; sr. Pientia, Marianhill, Natal; die redakteur, "The Sunday Tribune", Durban; mej. E.M. Rogers, General Mining and Finance Corp. Ltd., Johannesburg; fr. Ruch, Pius XII Katolieke Universiteitskollege, Roma, Lesotho; R. Schollar, Pieter Wenning-galery, Johannesburg; J.E. Steer, Artists'-galery, Kaapstad; prof. D.D. Stuart, Engelse Departement, Universiteit van Botswana, Lesotho en Swaziland, Roma en mev. L. Summers, S.A. Brouerye Biennale Kunsprys, Johannesburg.

Die samewerking van Kumalo, Legae, Maqhubela en Sithole deur middel van onderhoude word ook gewaardeer. Dumile was in Europa ten tye van die navorsingswerk.

My dank aan dr. Barnes Agranat, vir toestemming om sy Motau-tekening as afbeelding te gebruik; "The Star", Johannesburg, vir die voorsiening van die Maqhubela-fotos; mej. Jenny Basson, Staatsinligtingskantoor in Pretoria vir hulp met fotos; Lee en Aileen Lipkin vir die besigtiging van die kerke in Kroonstad en Welkom en mnr. Jan van Gemert vir inligting oor die kerke.

Die fotos is, behalwe waar anders vermeld, deur myself geneem. Die afdruk van die fotos deur mnre. Ben van Wyk, Cobus Kriel, Herm Grey, Peter Nawrotzki en dr. Nico van Reenen word besonder hoog waardeer.

My dank aan dr. Hennie Terblanche vir geduldige hulp met taalprobleme en vindingryke skepping van nuwe terme; ook aan mev. Chrissie Naudé vir verdere taalversorging.

Aan my ouers rig ek 'n spesiale woord van dank, veral aan my moeder vir die konstante ondersteuning en hulp.

Ek wil graag my besondere dank en waardering uitspreek teenoor Cecil Skotnes en Egon Guenther; sonder hulle hulp sou hierdie verhandeling nie moontlik gewees het nie. Die volledige geskiedenis van die Pollystraat-sentrum en die versiering van die Bantokerke is deur Skotnes aan my oorge- dra. Sy belangstelling, aanmoediging en hulp in alle opsigte word hoog op prys gestel. Die lang ure van bespreking met Egon Guenther en die oopstel- ling van sy versameling vir fotografiese doeleindes word eweneens besonder hoog waardeer.

Hierdie verhandeling het tot stand gekom onder die leiding van prof. dr. F.G.E. Nilant.

LYS VAN AFBEELDINGS

	p.
1. GERARD SEKOTO. Straattoneel.	3a
2. EPHRAIM NGATANE. Exciting News.	3a
3. ANDREW MOTJUADI. Penny Whistlers.	4a
4. JULIAN MOTAU. Around the Brazier.	4a
5. St. Peter Claver-kerk, Kroonstad. Interieur.	12a
6. St. Peter Claver-kerk, Houtkandelaar.	12a
7. St. Martin de Porres-kerk, Orlando. Interieur.	13a
8. SYDNEY KUMALO. St. Martin de Porres-kerk. Kruisbeeld.	13a
PLAFONPANELE VAN SYDNEY KUMALO.	
9. CECIL SKOTNES. Kroonstad, paneel 1.	16a
10. CECIL SKOTNES. Lynskets van Ashanti goudgewig.	16a
11. Vryf-afdruk van kralewerk.	16a
12. Kongo masker.	16a
13. Orlando, paneel 1.	16a
14. Kroonstad, paneel 2.	18a
15. CECIL SKOTNES. Lynskets van Ashanti goudgewig.	18a
16. Houtbak, suidelike Kongo.	18a
17. Vryf-afdruk van Ndebele kralewerk.	18a
18. Orlando, paneel 5.	18a
19. Kroonstad, paneel 3.	19a
20. Vryf-afdruk van Bapedi kleipot.	19a
21. Barotse beeldjie.	19a
22. Ndebele kraal naby Groblersdal.	19a
23. Orlando, paneel 3.	19a
24. Kroonstad, paneel 4.	20a
25. Vryf-afdruk van kleipot-randversiering.	20a
26. Bechuana houtbeeldjies.	20a
27. Orlando, paneel 6.	20a
28. Orlando, paneel 7.	20a
29. Kroonstad, paneel 5.	21a
30. Baule masker, Ivoorkus.	21a
31. Shona nekstut.	21a
32. Kongo masker, detail.	21a
33. Orlando, paneel 4.	21a
34. Kroonstad, paneel 7.	22a
35. Sesutho beeldjie.	22a
36. Muurskildering.	22a
37. Pedi bak.	22a

	<u>p.</u>
38. Orlando, paneel 2.	22a
KRUISWEGSTASIES VAN SYDNEY KUMALO	
Stasie 2 : Jesus neem die kruis op sy skouers.	
39. Kroonstad.	23a
40. CECIL SKOTNES: Lynanalise van Kroonstad.	23a
41. Orlando.	23a
42. Welkom.	23a
Stasie 3 : Jesus val die eerste maal onder die kruis.	
43. Kroonstad.	24a
44. CECIL SKOTNES. Lynanalise van Kroonstad.	24a
45. Orlando.	24a
46. Welkom.	24a
Stasie 4 ; Jesus ontmoet sy bedroefde moeder.	
47. Kroonstad.	25a
48. CECIL SKOTNES. Lynanalise van Kroonstad.	25a
49. Orlando.	25a
50. Welkom.	25a
Stasie 5 : Simon van Ciréne help Jesus sy kruis dra.	
51. Kroonstad.	25b
52. CECIL SKOTNES. Lynanalise van Kroonstad.	25b
53. Orlando.	25b
54. Welkom.	25b
Stasie 10 : Jesus word van sy klere ontdaan.	
55. Kroonstad.	26a
56. CECIL SKOTNES. Lynanalise van Kroonstad.	26a
57. Orlando.	26a
58. Welkom.	26a
Stasie 14 : Jesus word in die graf gelê.	
59. Kroonstad.	26b
60. CECIL SKOTNES. Lynanalise van Kroonstad.	26b
61. Orlando.	26b
62. Welkom.	26b
SYDNEY KUMALO	
63. Sydney Kumalo	27a
64. Head.	28a
65. Music and Dance.	28a
66. Sittende Vrou.	29a
67. Praying Woman.	29a
68. St. Francis.	30a

69.	St. Francis.	P. 30a
70.	Black Leopard.	31a
71.	Black Leopard.	31a
72.	Eagle.	32a
73.	Eagle, detail.	32a
74.	Head E.G.	33a
75.	Beggar.	33a
76.	Leopard.	34a
77.	Leopard.	34a
78.	Figuurstudie II.	35a
79.	Banjo Player.	35a
80.	Dancing Woman.	36a
81.	Dancing Woman.	36a
82.	Tongue-Out.	37a
83.	Tongue-Out.	37a
84.	Madala IV.	37b
85.	Madala IV.	37b
86.	Madala VII.	38a
87.	The Listener.	38a
88.	The Listener.	38b
89.	The Listener, detail.	38b
90.	Pregnant Woman.	39a
91.	Pregnant Woman.	39a
EZROM LEGAE		
92.	Ezrom Legae.	40a
93.	Symbolic Head.	41a
94.	Tilted Head.	41a
95.	Conical Head.	42a
96.	Drawing, V.	42a
97.	Lamenting Woman.	42b
98.	Lamenting Woman.	42b
99.	Torso.	43a
100.	Torso.	43a
101.	Reclining Figure I.	43b
102.	Goat II.	43b
LUCAS SITHOLE		
103.	Lucas Sithole.	44a
104.	Lazybones.	45a

	p.
105. Winter.	45a
106. Honest.	45b
107. Forgive Me.	45b
108. The Dustman.	46a
109. Buffalo II.	46a
110. Pleading Hyena.	46b
111. Pleading Hyena, detail.	46b
112. Snake Dancer.	47a
113. Snake Dancer, detail.	47a
MSLABA DUMILE	
114. Mslaba Dumile.	48a
115. Man met Pyp.	49a
116. Vrou en Hond.	49a
117. The Ogre.	49b
118. Terracotta Composition.	49b
119. Sittende Seun.	50a
120. The Rider.	50a
121. Thanks to Mother.	51a
122. Thanks to Mother, detail.	51a
123. In respect of the dead, the living and the unborn.	52a
124. Farewell to one of my buddies.	52a
LOUIS MAQHUBELA.	
125. Louis Maqhubela.	53a
126. Zebras by Kremetartboom.	54a
127. The Blacksmith.	54a
128. Wood Bearers.	54b
129. Wood Bearers, detail.	54b
130. Peter's Denial.	55a
131. Peter's Denial, detail.	55a
132. The Exiled King.	56a
133. The Exiled King, detail.	56a
134. Twee Figure.	57a
135. Perd en kop.	57a